

ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВОВНИ ПЕРЕЯРОК ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ ПЛЕМЗАВОДУ ДГ "АСКАНІЙСЬКЕ"

**О. Г. Антонець, канд. с.-г. наук
Т. Г. Болотова, канд. с.-г. наук**

Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова
«Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства

Наведено показники селекційних ознак переярок таврійського типу з комбінованою продуктивністю племзаводу ДГ "Асканійське" у розрізі ліній. Встановлено, що для поповнення селекційного стада віцематок слід використовувати переярок, які поєднують високі показники живої маси і настригу чистої вовни з бажаним типом рун.

Ключові слова: вівці, жива маса, довжина вовни, настриг вовни.

Розведення за лініями є основним методом племінної роботи у племзаводах. Вивчення і аналіз продуктивних ознак овець різних статевих-вікових груп у розрізі ліній є важливою складовою селекційно-племінної роботи з таврійським типом асканійської тонкорунної породи.

У провідних племзаводах відбір ремонтного молодняку проводять ступінчасто за оцінкою комплексу селекційних ознак у 2-3-денному віці, при відлученні у 4-4,5-місячному, у 15-ти та 27-місячному віці. Оцінка у 27-місячному віці є завершальною, оскільки у ньому також завершується формування вовнового покриву. У селекційну групу відбирають переярок за результатом комплексної оцінки селекційних ознак: живої маси, настригу немитої вовни, довжини, тонини, вирівняності вовни за тониною і довжиною, звивистості та кольору жиропоту.

Нами здійснено оцінку продуктивності і якості вовни переярок таврійського типу з комбінованою продуктивністю у розрізі ліній і родинних груп.

Матеріал і методика досліджень. Продуктивність і якісні характеристики вовни дослідних тварин вивчено у 2006 році в умовах племзаводу ДГ "Асканійське" Каховського району Херсонської області.

Живу масу і довжину вовни у переярок визначали весною при бонітуванні, настриг немитої вовни - шляхом індивідуального зважування рун під час стриження. Настриг чистої вовни - на підставі настригу немитої вовни та її виходу, який був визначено згідно методики ВАСГНІЛ [1]. Біометричну обробку даних проводили за алгоритмами Плохінського М.О. [2] з використанням комп'ютерної програми Excel.

Результати досліджень. Проведено оцінку продуктивності 141 переярки, з яких 11 голів належали до лінії 224, інші - до шістьох родинних груп (у подальшому ліній) (табл. 1).

Таблиця 1. Продуктивність переярок племзаводу ДГ «Асканійське» в залежності від походження

№ лінії і родинних груп	n	Селекційні ознаки				
		Жива маса, кг	Довжина вовни, см	Настриг немитої вовни, кг	Настриг чистої вовни, кг	Діаметр волокон, мкм
Лінія						
224	11	65,2±2,8	11,2±0,2	8,17±0,36	4,39±0,23	23,3±0,56
Родинні групи						
227	25	65,4±1,1	11,7±0,2	7,84±0,21	4,31±0,12	22,3±0,28
369	22	66,6±1,7	11,0±0,2	8,23±0,23	4,48±0,12	22,1±0,33
0058	19	66,2±1,4	11,1±0,2	7,47±0,17	4,14±0,09	22,0±0,30
0517	18	63,6±1,3	11,1±0,1	7,63±0,23	4,25±0,12	22,0±0,50
1577	28	68,3±1,1	11,4±0,1	8,45±0,24	4,60±0,16	22,7±0,29
6.2	18	68,2±1,5	11,1±0,2	7,86±0,25	4,41±0,15	22,1±0,38
Разом	141	66,4±0,6	11,2±0,1	7,97±0,10	4,43±0,06	22,3±0,13

Найбільшу живу масу мали переярки ліній 1577 і 6.2 – 68,3 і 68,2 кг відповідно, що перевищувало середній показник по групі на 1,8-1,9 кг, або на 2,7-2,9% ($P < 0,9$). Ровесниці ліній 369 і 0058 мали живу масу в межах середньої по групі, а у тварин ліній 224, 227 і 0517 вона була меншою цього показника на 1,0-2,8 кг, або 1,5-4,2% ($P < 0,9$).

За показниками довжини і діаметра вовнових волокон суттєвої різниці у тварин різних генотипів не встановлено.

У переярок ліній 224, 369 і 1577 настриг немитої вовни становив 8,17-8,45 кг, що перевищувало середній показник по групі на 0,20-0,48 кг, або на 2,5-6,0%. У ровесниць ліній 227 і 6.2 настриг

немитої вовни менший від середнього показника на 0,11-0,13 кг (1,4 і 1,7%), у тварин ліній 0517 і 0058 ця різниця була значною - 0,34-0,50 кг, або 4,3-6,3% ($P < 0,9$).

Завдяки незначному перевищенню основних селекційних ознак найбільший настриг чистої вовни мали переярки лінії 1577– 4,6 кг, що було більше середнього показника по групі на 0,17 кг, або на 3,8%. У ровесниць ліній 224, 369 і 6.2 настриг чистої вовни був у межах середнього показника по групі, а у тварин ліній 227, 0517 і 0058 нижчий від нього на 0,12-0,29 кг, або 2,8-7,0%.

Дослідні тварини за типом вовни розподілені так: тонкі сортименти мають 14 голів (9,9%), середньої тинини - 85 голів (60,3%), з пониженою тининою - 33 голови (23,4%) і огрубленою - 9 голів (6,4%), характеристику їх селекційних ознак наведено у таблиці 2.

Таблиця 2. Характеристика селекційних ознак переярок племзаводу ДГ «Асканійське» в залежності від тинини вовни

Тони на вовни, якість	n	Селекційні ознаки				
		Жива маса, кг	Довжина вовни, см	Настриг немитої вовни, кг	Вихід чистої вовни, %	Настриг чистої вовни, кг
80	2	60,5±0,50	10,3±0,3	6,90±0,90	58,25±1,25	4,03±0,61
70	12	63,4±2,27	11,3±0,3	7,44±0,26	56,89±1,60	4,23±0,18
64	84	66,1±0,75	11,1±0,1	7,88±0,12	55,17±0,45	4,36±0,07
60	33	68,1±0,97	11,6±0,2	8,35±0,22	55,71±0,77	4,64±0,14
58	9	68,6±2,78	11,0±0,3	8,41±0,40	55,50±1,47	4,65±0,19
Разом	141	66,4±0,58	11,2±0,1	7,97±0,09	55,51±0,37	4,43±0,06

Отримані дані свідчать, що в цілому спостерігається збільшення величини показників селекційних ознак по мірі потовщення вовни. Так у переярок з вовною 70, 64, 60 і 58 якості у порівнянні з ровесницями з сортиментом 80 якості жива маса була більшою на 2,9; 5,6; 7,6 і 8,1 кг, або на 4,8; 9,3; 12,6 і 13,4%.

Настриги немитої вовни у тварин з вовною 70, 64, 60 і 58 якості у порівнянні з ровесницями з сортиментом 80 якості були більшими на 0,54-1,51 кг, або на 7,8-21,9%.

За довжиною штапелю і виходом чистої вовни суттєвої різниці у переярок з сортиментами 70, 64, 60 і 58 якості не встановлено. Ровесниці з вовною 80 якості мали меншу середню довжину штапелю і більший вихід чистої вовни, що відповідає взаємозв'язкам між цими ознаками.

Переярки з вовною 70, 64, 60 і 58 якості перевершували ровесниць з вовною 80 якості за настригом чистої вовни на 0,20-0,62 кг, або на 5,0-15,4%.

З метою виробництва однотипової тонкої вовни необхідно комплектувати селекційні стада племзаводів переярками чи ярками з кращим типом рун (одно-двосортні за довжиною і тониною) з високими фізико-механічними та технологічними властивостями. Овець з три- і чотирисортними рунами із селекційного стада слід вибракувати.

Оцінено за сортовим складом 56 рун переярок, за довжиною вовни вони всі були односортними (табл. 3).

Таблиця 3. Сортний склад рун переярок племзаводу ДГ «Асканійське»

Типи рун	Тонина основного сорту (якість), %					
	70	64	60	58	56	Разом
Односортні	3,6	7,1	-	-	-	10,7
Двосортні	3,6	32,1	8,9	1,8	1,8	48,2
Трисортні	3,5	16,1	10,7	1,8	1,8	33,9
Чотирисортні	1,8	3,6	-	-	1,8	7,2
Всього	12,5	58,9	19,6	3,6	5,4	100,0

За тониною виділено односортних рун - 10,7%, у тому числі 3,6% 70 і 7,1% - 64 якості, двосортних – 48,2%, у тому числі 35,7% з тониною сорту 70 і 64 якості, 8,9% - 60 якості і по 1,8% 58 і 56 якості. Трисортних рун виділено 33,9%, з тониною основного сорту 70 і 64 якості – 19,6%, 60 якості – 10,7% і 58 і 56 якості по 1,8%. Чотирисортних рун виділено 7,2%.

Визначено також повторюваність тонины вовни основного сорту і сортового складу рун. За період з дво- до чотирирічного віку у 68% тварин тонина вовни знизилася на одну якість. Показник повторюваності сортового складу рун становив 43,8%, що дає підставу відзначити спадкову обумовленість цієї ознаки і, як наслідок, дозволяє ефективно вести селекцію з урахуванням сортового складу рун.

Аналогічні результати отримано в дослідженнях російських вчених [3]. Вони стверджують, що тривале використання в стадах тонкорунних овець, як поліпшувачів австралійських мериносів з різними типами вовни, істотно змінило зовнішній вигляд і структуру руна. Основними недоліками сучасних мериносових стад є різноманітність за екстер'єром і складчастістю, невіривняність вовни не тільки по руно, але і в штапелі, погано виражена звивистість, велика зона вимитості, наявність огрубіння вовни. Покупців вовни цікавить, як правило, тонкі сортименти 70 і 64 якості, малозасмічені і без дефектів.

У подальшій селекційно-племінній роботі зі створення нової

мериносової породи буде систематично поліпшуватися материнська спадковість шляхом комплектування селекційних стад племзаводів переярками чи ярками, які за живою масою і настригом чистої вовни переважатимуть вимоги до елітних тварин на 10-15 і 20-25% та кращим типом рун (одно-двосортні за довжиною і тониною) з високими фізико-механічними характеристиками. При цьому переярки з тониною вовни 80 і 70 якості буде використано для створення селекційної групи із супертонкою вовною, а тварин з тониною вовни 60 і 58 якості – для створення масиву овець м'ясо-вовнового типу.

Висновки. Встановлено, що переярки таврійського типу племзаводу ДГ "Асканійське" мають високу продуктивність. Так, їх жива маса становить 63,6-68,3 кг, довжина вовни – 11,0-11,7 см, настриг чистої вовни - 4,03-4,65 кг. За рівнем продуктивності переярки різних ліній суттєвої різниці не мають.

Тонкі і середні сортименти вовни має 71,4% переярки, з тониною 60 якості і огрубленою вовною - 19,6% і 9,0% тварин. Питома частка одно- і двосортних рун становить 58,9%, три- і чотирисортних рун - 33,9 і 7,2% відповідно.

Подальшу селекційно-племінну роботу необхідно спрямувати на поліпшення фізико-механічних характеристик вовни з метою закріплення однотиповості тонкої вовни.

Список використаної літератури

1. Методические рекомендации по изучению качества шерсти. - М.: 1985.- 75 с.
2. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский - М.: Колос. -1969. - 247 с.
3. Лабинов В. В. Племенное животноводство и задачи государственной племенной службы России / В. В. Лабинов, Т. И. Крикун // Зоотехния. - 2000. - №1. - С. 2-11.